

κ' ἡ φαντασία μου σὲ κρατᾷ, γιομίζεις τὴν καρδιά μου
κ' ἕνα μοῦ δείχνεις ὄραμα, καὶ δὲν καλογνωρίζω
κι ἂν πρέπει νὰ τάγκαλιαστῶ, κι ἂν πρέπει νὰ τὸ
|διώξω,
τὸ μακρυνότατο ὄραμα τοῦ κόσμου ποὺ δὲν ἔχει
πατρίδες πιά, τοῦ κόσμου πιά ποὺ εἶν' ὅλος μιὰ πα-
|τρίδα
καὶ ποὺ λατρεύει τοὺς λογῆς καὶ κάθε ὁμῆς προφήτες
ἀνάκατα, ἀξεχώριστα, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε τόπο
κ' ἔξω ἀπὸ καθεμιὰ φυλή, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε γλῶσσα,
καὶ μ' ὅλα τὰνάβρυστικά νερά τῆ διψᾶ σβύνει,
καὶ δὲν ξεχνᾷ καὶ τίς βαθεῖες πηγὲς ποὺ πιά χα-
|θήκαν.

κ' εἶν' ἡ ζωὴ σὰν οὐρανὸς ἀπὸ καρδιά καὶ εἰρήνη
κι ἀδερφωσύνη, κι ὡς ἐκεῖ τῆσπερ λιθάνι φέρνει
στὸν Ἄνθρωπο τὸν ἥρωα, στοὺς Γαριβάλδες ὅλους
τοῦ λογισμοῦ καὶ τοῦ χεριοῦ τὴν δέηση τάνθρώπου...
— Καὶ πάντα Ἐβίβα, λευτεριά, κ' ἔβιβα, Γαριβάλδη!
Τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου στὰ παιδικὰ ὄνειρά μου,
παράξεν' ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς καὶ παρδαλόφτερα ὅλα,
δυσὶ χάρες, μάννες μου κι αὐτὲς ἀνάμεσα στὶς χίλιες
μάννες μου τῆς λογῆς λογῆς, πανάσκημες, πανώριες,
ποὺ μ' ἀναθρέψαν καὶ λογῆς μὲ μάθαν ἱστορίες,
τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου δυσὶ χάρες μέσα μου εἶναι:
ἡ νεραϊδένια ἡ Βενετιά κ' ἡ λεβεντιά ἡ δική σου!

Τὸν ἔπαινο ἄλλοι ἄς πλέκουνε γιὰ σέ, καὶ οἱ πιδ
|μεγάλοι,
ποὺ πίνουν τῆς Ἀρέθουσας τὸ θεῖο νερό καὶ εἶν' ἄξιοι,
ἄλλοι, καινούριοι Ὁράτιοι μὲ νέα χορδὴ ἀτσαλένια
τῇ λύρα δυναμώνοντας τῇ χρυσελεφαντίνα.
Φλογέρες ἄλλων ἄς λαλᾷ τῆς γέννας σου τὸ θαῦμα
ἀπ' τὴν ἀγάπη ἐνὸς ἀρχαίου θεοῦ καὶ μιᾶς νεραϊδας,
ἐκεῖ ποὺ οἱ Ἄλπες γελαστὲς πρὸς τὴ θάλασσα σκύβουν
ἐκεῖ ποὺ ἡ γῆ πιδ πράσινη, τὸ κύμα πιδ γαλάζιο.
Οἱ τροβατόροι ἄς τραγουδᾷ τὴν ὥρα τοῦ ἔρχομῶ σου
ὅταν ἡ γῆ σου σκίζοταν καὶ ἡ μάσσα σου σερνόταν
ἀπὸ στρατοὺς καὶ τύραννους καὶ καταπατητάδες·
καὶ μπόρα νὰ! ἔξολθρεμοῦ καὶ νὰ! ἐροχὴ εὐεργέτρα,
κι ὁ Γαριβάλδης νικητὴς κ' ἐλεύτερη ἡ πατρίδα.
Τοῦ στίχου ἀφέντες ἄλλοι ἄς λέν: α' Ἡρώα, ὅπου
|πατοῦσες,

πρασίνιζε ὁ ξερόδραχος κ' ἡ ἀνάσταση παντοῦ εἴτανι
Τῇ μυστικῇ σου ἀνάληψη στὸν Ὀλυμπο ποὺ σ' εἶχαν
καλέσει οἱ πατρικοὶ θεοί, τῆς γῆς σου οἱ ἡμιθεοὶ,
ἐκεῖνοι ἄς τήνε τραγουδᾷ. Ποιητὲς τῆς Αὐσωνίας,
τὸν ὕμνο ἐσεῖς ὕψωστε τον γιὰ τὸ γιγάντικο ἴσκιό,
ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ ἔλατα, κάθε φορὰ ποὺ ὁ ἥλιος
καταχνιασμένος φέρνεται στὸν ὕψωμό ἢ στὸ γέμμα,
τὸν ἴσκιό μὲ τὴν κόκκινη πορφύρα, μὲ τὰ μάτια
τὰ οὐρανικά, μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά ποὺ κυματίζουν,
καὶ τὸ βοσκό ποὺ ἀγνάντια του θαμπώνεται καὶ λείπει
α' τῆς Ἰταλίας ὁ ἥρωας ἀπάνου ἀπ' τὰ βουνά της
νὰ τὸς σκυφτός, νυχτόσημα τὴν Ἰταλία φυλάει!
Μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε πιδ ἀπλό, πιδ ταιριασμένο,
πιδ γκαρδιακό, ἀπ' τὰνάκρυσμα τῆς ἰταλίδας ἀρκας
στῶν ταπεινῶν σου ἀδερφῶν τὰ χέρια τρανεμένον
ἀπ' τὴν ἀγάπη σου, ἥρωα, κι ἀπ' τὴ δική σου δόξα.
Μίσ' ἀπ' τὰ πρῶτα χρόνια μου ἡ θύμηση ἡ χαρίστρα
τὸ φέρνει. Ἐβίβα, λευτεριά, κ' ἔβιβα, Γαριβάλδη!

— Ὁμορφῇ, δὲ χορταίνεσαι, πολυπιθυμημένη
κι ἀπ' ὅσους σὲ ξανοίξανε κι ἀπ' ὅσους σὲ χαρήκαν
κι ἀπ' ὅσους, ἄφραστη χαρά, γιὰ σὲ μακριάθε ἀκοῦνε,
Μάνια ποὺ τὸν τραγουδιστὴ γεννᾷ καὶ τὸν τεχνίτη,
κ' εἶσαι τῆς φύσης διαλεχτή, τῆς τέχνης θησαυρίστρα,
τῆς λήμνης καὶ τῆς θάλασσας καὶ τοῦ βουνοῦ Ἰταλίας,

τοῦ Δάντη ἐσὺ ὑπνοφαντασιά, τοῦ Ραφαήλ παρθένα,
καὶ πιδ πολὺ κ' ἴσα μὲ ψὲς τοῦ Γκαῖτε ἐσὺ ἡ
|Παιδοῦλα,
ἡ μυστικὴ, ἡ σγουρόμαλλη κ' ἡ μεταξοντυμένη,
τίς καστανιέτες παίζοντας καὶ τίς καρδιές τραβώντας,
μέσα στὸ δρόμο ποὺ περνᾷ γαληνεμένοι οἱ Μάϊστερ,
τοῦ τραγουδιοῦ μαστόρισσα καὶ τοῦ χοροῦ δασκάλα,
πνοὴ τῆς κιτρολεϊμονιάς, τῆς δάφνης περηφάνια,
καὶ τῆς καρδιάς ζεστοκοπιά καὶ τῆς μυρτούλας χάρη.
Καὶ τώρα πῶς μεγάλωσες! πῶς ἀπλώσες! πῶς ἤρθες!
Πῶς πέταξες ἀνάστημα! κ' ἐκεῖ ποὺ δειχνεσαι ἴδιχ,
ἴδιχ ἡ Παιδοῦλα ἡ γκαϊτικὴ, πῶς ἄλλαξες! Πῶς
|εἶσαι

σὰν τῶν Ἑτρούσκων τῇ θεᾷ, τῆς Ρώμης τῇ Μινέρβῃ,
λατῖνα εἰκόνα ἀντίφκιαστη τῆς Ἀθηνᾶς Ἑργάνης,
μὲ τὸ στημένο της βωμό στὸν Ἀθηνεῖο λόφο,
π' ὅλα τὰ σκόρπια τὰ καλὰ τῆς προκοπῆς καὶ
|σ' ὅλους,
ἀπὸ τὸ δάσκαλο ποιητὴ τὸν ἐλληνότεχνο, ἴσα
μὲ τὸν ἐργάτη ποὺ σκυφτός τὰ ταπεινὰ δουλεύει,
μὰ ποὺ φουξ στὸ ἔργο του, κι ὅσο χοντρὸ κι ἂν εἶναι,
τὸ στόμα τὸ θαματοῦργό μιᾶς Τέχνης μιὰ ὁμορφάδα...
— Μὰ οὐτ' ἡ Παιδοῦλα ἡ γκαϊτικὴ, μήτε ἡ ρω-
|μαῖα Μινέρβα!

Ἡ εὐτυχισμένη ἐσ' εἶσαι ἡ γῆ καὶ ἡ νὰ καὶ ἡ νιό.
|νυφῇ εἶσαι,
σκλάβω ὡς τὰ χτίς γιὰ πούλημα, καὶ σήμερα μεγάλη,
καὶ μιὰ, Ἰταλία, τῆς Ρώμης σου, τοῦ Γαριβάλδου σου
|εἶσαι,
Δέσποινα, οἱ Ἄλπες κάστρα σου, βίγλες τ' Ἀπέννινάσου!
Σκάφτεις ἐσὺ, στοχάζεσαι, κ' ἐμπρός! μίς' στὸ σκοτάδι
δὲν παίζεις τὴν τυφλόμυγα μὲ τῶν ἀρχαίων τοὺς
|ἱσκιούς.

Καὶ τῆς ἀρχαίας εἶπες ψυχῆς: «Γίνε ὁδηγήτρα μου, ἔχι
δρακόντισσα γιὰ νὰ μὲ φᾶς!» Στὸ ἄχανο ταξίδι
ἐστὶ ὁ προφήτης ὁ Ἰταλὸς τῆς Μάντουας τὸν κύκνο
πῆρε ὁδηγὸ τοῦ δρόμου του. Κ' ἐστὶ σὰν τοῦτον ἡῖρες
τῇ Βεατρίκη Λευτεριά στοῦ δρόμου σου τὴν ἄκρη.
Ἄρχισες μὲ τὸ Δάντη σου, στὸ Γαριβάλδου σου ἤρθες.
Ἄμοιαστα τῆς κορώνας σου διαμάντια φέγγουν ἔμοια
ἡ Φλωρεντία πολύτεχνη κ' ἡ ἐρημικὴ Καπρέρα.

29 τοῦ Θεριστῆ 1907.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Χαρισμένα
τῆς Ἰσαβέλλας καὶ τῆς Χαρίκλειας.

Α'.

Πευκοβοῦνι 11 τοῦ Ἀλωνάρη.

Σοῦ γράφω νύχτα. Ἐννιά πόνου κάτου ἡ ὄρα,
μὰ γιὰ τὸ χωριὸ περασμένα τὰ μεσάνυχτα. Ἀπὸ τίς
ὀχτῶ, ὀχτώμηση... τὸ χωριὸ κοιμᾷται τὰ εἰκοσι σπι-
τάκια του βουβαίνονται ὅτε φῶς πονθενά, ὅτε
φωνή. Μόνον τὰ κριζόνια κάτου σ' ἀμπέλια, καὶ ὁ
γκιωνὴς ψηλὰ στὸ δάσο καὶ τ' ἀστέρια στὸν οὐρανό.
Ἀκόμα κἀνα δυὸ φωτάκια σκόρπια στὴ θάλασσα, μὰ
κι αὐτὰ σὰν ἀστέρια παραστρατισμένα.

Τὸ μικρὸ μου τὸ χωριατόσπιτο εἶναι στὸ ψήλωμα,
στὸ φρεῖ τοῦ βουνοῦ. Κ' ἔχω βγάλει τὸ τραπεζάκι
ἀπόξω καὶ σοῦ γράφω. Ἡ γυαλοφραγμένη λάμπα
μου (ἀ λ ε ξ ἡ ν ε μ α, θαρρῶ, τίς λέν τίς τέτοιες λάμ-
πες οἱ Κινέζοι) μόλις μοῦ θαμποφωτίζει, καὶ τὸ μα-

στράλακι κάνει τὰ φύλλα τοῦ χοριοῦ νάνατριχιάζου-
νε. Καὶ λυπάμαι ποὺ δὲν εἶσαι δῶ νὰ δεῖς δ, τι βλέ-
πω, νὰ αἰστανθεῖς δ, τι αἰστανόμηναι, κ' ἐστὶ ὅτε νὰ
σοῦ μιλῶ, ὅτε νὰ σοῦ γράφω. Κάθε νύχτα, μὰ δυὸ
ὄρες πάντα, τίς περῶ βυθισμένος στὴ γαλήνια αὐτὴ
μοναξιά, στὴ θεία αὐτὴ σωπασιά. Καὶ πιστεύε με, οἱ
ὄρες αὐτὲς εἶναι οἱ γλυκύτερες κ' οἱ πιδ εὐτυχισμένες
τῆς ζωῆς μου. Καὶ γι' αὐτὲς δὰ τίς ἀπέθαντες ὄρες
ἦρθα καὶ σκαρφάτωσα σὰν ἀγχιονάτισκο, ἐδῶ στὸ
Πευκοβοῦνι.

Τί νὰ σ' τὰ λέω; Τὸ ξέρεις ἐπὶ πόσο μὲ τρα-
βάει ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, καὶ πόσο τραλλιάνομηναι νὰν
τῇ ζωῇ ἕνα δυὸ μῆνες τὸ χρόνο. Τὸ ξεκούρασμα τῆς
ψυχῆς καὶ τοῦ κορμοῦ ἐστὶ μοναχὰ τὸ καταλαβαίνω
ἀλλάζοντας ὁλωσδιόλου ζωὴ φεύγοντας ἀπὸ τὴ ζωὴ
τῆς πολιτείας, τὴν ἀφύσικη, τὴν γκισσιδωμένη, ποὺ
μπορεῖ κανεὶς ἀξιόλογα νὰν τὴν πεῖ καὶ κ α θ α -
ρ ε ὕ ο υ σ α ξ ω ἡ, κι ἀγκαλιάζοντας τὴ φυσικὴ
ζωὴ τοῦ χωριοῦ, τὴν πανέμορφη, τὴ δ η μ ο τ ι κ ἰ ἄ
ζ ω ἡ. Καὶ τῇ ζωῇ τέλεια, σὰ χωριότης. Καὶ τῇ χαί-
ρουμαι. Τὸ σπιτάκι μου, χωριώτικο σπιτάκι, ἀπάτω-
το κι ἀταβάνωτο, μοῦ φαίνεται ἀληθινὸ πιατάκι·
τρώω τὸ σκαῖρο σταγόνια χωριατόψωμο, μοῦ μαγε-
ρεύουνε μὲ πενιχόκλας καὶ μὲ ξεροκοκκοκνήρια στὴ
γωνιά, ξιπνᾶω περὶ βγεῖ ὁ ἥλιος, γυρίζω ὀλημέρα
στὸ δάσο ἢ σ' ἀκρογιάλι, κουβεντιάζω μὲ τοὺς χω-
ριάτες γιὰ τὰ ρεσιτά καὶ γιὰ τὰμπέλια καὶ ζω ὅπως
ζοῦν ὅλοι ἐδῶ· μόνο ποὺ δὲ δονιέτω κ' ἐγὼ, ὅπως
ὅλοι τους, μὲ ὄνειροπλέχω — ἂν κι ὁ Δάσκαλός μας
(καλὴ του ὥρα στὸ Ρωσμοπαρόνι ποὺ ξεκαλοκαί-
ρεῖ καὶ λόγου του) μοῦχε γράφει στὸ ξῶφ' ἄλλο κά-
πιον βιβλίον του ποὺ μοῦστειλε ἄλλοτε πιδς «δονιὰ
εἶναι καὶ τῶντερον».

Τὴν Κηφισιά καὶ τὰ Φάληρα καὶ τὰ Μέθανα καὶ
τίς ἄλλες βεργικωμένες ἐξοχὲς, τίς χαρίζω στίς μαῖ-
μοῦδες δὲν ἀλλάζω ὅτε μιὰ πέτρα τοῦ χωριοῦ μου μὲ
ὄλες τους. Τὸ χωριὸ μου καὶ τὴ χωριώτικη ζωὴ μου
τὰ βάζω πάνον ἀπ' ὅλα τὰγαθὰ τῆς γῆς. Καὶ ζου-
λεύω τοὺς χωριάτες ποὺ τῇ ζοῦν ὀλοχρονὸς αὐτὴ τῇ
ζωῇ. Καὶ πάω νὰ πιστέψω, μὰ καὶ τὸ ξέρω πῶς οἱ
πρόγονοί μου δὲν εἰντουσαν πρόγρητες, μήπως κανέ-
νις μακρυνσμένος πρόγονός μου εἴτανε χωριώτης, ζευ-
γὰς, τσοπάνος, λοτόμος ἢ ρεσιτάς, καὶ μήπως τίπο-
τε σταλαματιές ἀπ' τὸ τίμο κι ὀλοκάθαρο αἷμα του
κυκλοφοροῦνε στίς φλέβες μου. Γιατὶ ἀλλιῶτικα δὲν
μπορῶ νὰ ξηγήσω γιατί νιώθω τόση λαχτάρα γιὰ
τὴν τέτια ζωὴ καὶ γιατί βλοῦμαι τὸ καλοκαίρι ποὺ μοῦ
τὴ χαρίζει.

Β'.

Πευκοβοῦνι 18 τοῦ Ἀλωνάρη.

Βέβαια, παγαίνω καὶ στὴν ἐκκλησιά, καὶ γέλα ὅσο
θὲς ποὺ σοῦ τὸ γράφω. Οἱ ιδέες μου γιὰ τὰ θερη-
σκεντικά δὲν εἶναι ἁγώτερες ἀπὸ τίς διπλές σου, μπο-
ρεῖ μάλιστα νάνα καὶ πιδ λείτερες, μὰ τῶχω γιὰ σί-
γουρο πῶς ἐδῶ καὶ λόγον σου θὰ μὲ συντρίφουνε
κάθε Κυριακὴ πρωτὶ μόλις ὁ Παπα-Παρθένης χτυ-
ποῦσε τὴν καμπάνα. Παγαίνω ταχτικά καὶ προσεύ-
κουμαι μὲ κατάντηξ σὲ κάπιο Θεο, σὶν Πάνα ἢ στὴ
Δήμητρα, γιατί τὸ φτωχικὸ κάταστρο ἐκκλησιᾶκι, ἔ-
τσι ὅπως βρίσκεται ἀνάμεσα πεῖνα καὶ θάλασσα καὶ
σιμὰ στὴ θεία πηγὴ (σ' ἄλλο γράμμα θὰ σοῦ μιλή-
σω καὶ γιὰ δαῖτη) μοῦ φαίνεται σὰ ναὺς χωρισμέ-
νος στὴ μάννα Φύση, ποὺ πότε στὸ πρόσωπο τοῦ
Πάνα, πότε στῆς Δήμητρα, καὶ πότε σὲ κανενὸς ἀλ-
λουνοῦ ἀρχαίου Θεοῦ προσκυνέται. Τὸν ξανθὸ Να-

ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΤΟΥ «ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ»

«...Ὁ Δόξα, ὁ Φῶς ! Βωμός λατρείας ἔγινεν
ΠΑΛΑΜΑΣ (α' Δωδεκλή Ζωή)»

Τὴ λύρα Σου τὴν ὑψώσας ψηλὰ πρὸς τᾶστρο, ἄστρο
λαμπρὸ καὶ αὐτὴ, ὑψώνοντας τὴν ταπεινὴν ψυχὴ μας
ὅπου ἡ μεγάλη Σου ψυχὴ πετάει καὶ τρανοβλέπει.
Μεγάλε, ὅπου ὄνειρεύτηκες μεγάλη μὴ πατρίδα,
Ἥλιε, ὅπου ἀνάτειλες σὲ δυὸ ἀνάμεσα ἄλλους ἡλίους
— στοὺς Ἥλιους τῆς Ἐφτάνησος — Τέχνης καὶ Ἰδέας Ἥλιος,
καὶ θάμπωσες τοὺς κ' ἔμεινες ὁ Διαλεχτὸς καὶ ὁ Ἕνας
— τὸ χέρι τὸ χρυσόχερο καὶ τᾶγιο Σου τὸ χέρι,
θάρρει μὴ μέρρα κοντινὴ πού μὴ καινούρια Ἑλλάδα,
πλασμένη ἀπ' τὸ τραγοῦδι Σου, λεύτερη, ἀγνή, μεγάλη,
θὰ σ' τὸ φιλήσει κρᾶζοντας : « Εὐκήσου με, Πατέρα ».

Πατήσια 26, 7, 07

ΙΕΙΟΝΑΣ

Ἰωρσοῖο δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ μοῖ τοῖ θυμίσουν
ὅτε ὁ Παπα-Παρθένης μὲ τίς βραχνιασμένες φαλ-
μαδιές τόν, ὅτε οἱ καπνοὶ τοῦ λιβανιοῦ καὶ τὰ λι-
γνοῖτακα ἀγιοκέρια. Τί τὰ θές. Ἀπὸ τὴν ὁλόκληρη
πορτοῦλα τῆς ἐκκλησιᾶς, μπαίνουν οἱ μυρουδιές τοῦ
πεύκου, τοῦ θυμαριοῦ καὶ τοῦ σκίνου καὶ πνίγουν
τὴ μυρουδιά τοῦ λιβανιοῦ — καὶ τὰ κεράϊ εἶναι ἀπὸ
καθαρὸ κερί καμωμένα καὶ σκορπᾶνε στὴν ἐκκλησιᾶ
τὸ ἄρωμα τῆς μελωδίας. Ἡ Φυσιοκρατία βασι-
λεύει κάτω ἀπὸ τοὺς χαμηλοὺς θόλους τῆς ἐκκλησιᾶς
καὶ ὁ Παπα-Παρθένης, συχνὰ μεθοκοπώντας, μοῦ θυ-
μίζει, ὅτα λειτουργεῖ, τὸ Ξεληρό.

Χτὲς στὴν ἐκκλησιᾶ εἶχαμε κ' ἕνα δραματάκι. Ὁ
παπα-Παρθένης ἔκαμε τὸ μνημόσυνο τῆς παπαδιάς
τον. Ψάλλτες εἶταν τὸ μοναχοπαῖδι τον. Κι ὅταν ὁ Πα-
πα-Παρθένης βγήκε στὴν Ὁραία Ἠλέη καὶ σήκωσε τὰ
χέρια ψηλὰ κ' εὐκήρυξε «ὁπὲρ ἀνταρσίας τῆς ψυ-
χῆς τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Ἀγγελικῆς τῆς προσβητέ-
ρας», ἄρχισε τὰ κλάματα καὶ δὲν μπόρεσε νὰ προχω-
ρέσει ἔκλαψε καὶ ὁ γιὸς τον, ὁ ψάλλτης, κλαίγανε κ' οἱ
ἄλλοι στὴν ἐκκλησιᾶ, καὶ τὰ δικὰ μου τὰ μάτια νοτι-
στίκανε. Κ' ἔτσι μέσα στὴ κατασπρη ἐκκλησιᾶ τοῦ χω-
ριοῦ μας εἶδα ἕνα ἀπὸ τὰ σπαρταχικότερα κοινωνικά
δράματα ποὺ δὲ θυμᾶμαι νὰ εἶδα τὸ ὅμοιο τον στὸ
θέατρο.

Τὴν ἴδια μέρα, πρὸς τὸ βράδι, εἶδα καὶ τὸν Πα-
πα-Παρθένη μεθυμένο στὰ γερά. Τρέλιζε καὶ τσι-
βόδιζε καὶ ὅλο ζητοῦσε νὰ κερᾶσει.

— Παπᾶ μου, δὲν κάνεις καλά ! τοῦ παρατή-
ρησα.

— Μὰ δὲ στὴν ἐρημιὰ ποὺ βρισκόμαστε, τί ἄλλο
θές νὰ κάνουμε ;

— Ἄν εἶχα κέφι νὰν τοῦ ἀπωτήσω, θὰν τοῦ λέγα :

— Παπα-Ξεληρό, ἔδω στὴν ἐρημιὰ ποὺ βρισκό-
μαστε, ἴσια ἴσια δὲν πρέπει νὰ μεθάμε. Ἡ ἡ μεθά-
με, πρέπει νὰ διπλασιάζουμε πρῶτα τίς πόρτες
μας νὰ μὴ μᾶς βλέπει κανένας. Γιατὶ δὲν κάνει νὰ
βλέπουν οἱ χωριάτες τὸν παπᾶ τὸν μεθυμένο. Χά-
νουν τὴν πίστη, καὶ ἡ πίστη, μαθές, χορεύεται στὸ χω-
ριό, καὶ ὁ χωριότης τὴν πίστη τὴ βλέπει στὸν παπᾶ
τον. Ποῦ νὰ πάει τὸ περιορισμένο μυαλό τον ψηλό-
τηρα. Ἐγώ, παπᾶ μου, σὲ χιζοῦμαι ποὺ σὲ βλέπω
μεθυμένο. Καὶ θὰ θέλα νὰ στεφανώσω μὲ ἀμπελό-
φυλλα τὸ δασὺ κεφάλι σου καὶ θὰ θέλα νὰ σὲ βλέπω
ὀλοσιτίκο νὰ χορεύεις τὸν κόρδακα καὶ νὰ σὲ περι-
τριγυρίζουνε λεικαστράγαλες χωριατοπούλες μ' ἀνα-
σηκωμένα τὰ πονκάμισα καὶ νὰ σὲ χειροκροτᾶ καὶ
νὰ σοῦ φωνάζω «Ἰὼ, Βάγε! Εὐδοί! Εὐδοί! Ἀναίε!»
Ἔτσι σὲ ἤθελα παπᾶ μου. Μὰ οἱ καημένοι οἱ χωριά-

τες σὲ θέλουν ἀλλιώτικο, σὲ θέλουν σεμνόν, καὶ σέ-
ψον, παπᾶ μου, πὼς τὸ ὅσα τὸ φορεῖς γιὰ τοὺς χω-
ριάτες καὶ ὄχι γιὰ μένα.

Ἀν τοῦ μίλησα, μὰ δέχτηκα τὸ κέρασμά του καὶ
διπλοκέρασα κ' ἐγώ, καὶ οἱ χωριάτες μᾶς βλέπαν καὶ
κουνούσαν τὸ κεφάλι τους.

— Ὑστερ' ἀπὸ τὸ πρωῒνὸ δροῦμα τοῦ μνημόσυ-
νου, συλλογίστηκα, ἔρχεται ἡ βραδινὴ καμωδιά τοῦ
μεθυσιοῦ. Σωστὴ θεατρικὴ παράσταση.

Γ'.

Πενκοβόδι 22 τοῦ Ἀλωνάρι.

Νὰ ξαναδιαβάσεις τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη. Τὸ
ξαναδιάβασα κ' ἐγὼ τίς προάλλες κάτω ἀπὸ τὰ πεύ-
κα. Εἶχα νὰν τὸ διαβάσω τέσσερα πέντε χρόνια καὶ
καινούριον μοῦ φάνηκε — γιατί τὰ μεγάλα ἔργα, τὰ ἡ-
θικά, δὲν παλιώνουν. Πόσα εἶδα πάλι στίς χροσές σε-
λίδες τον, πόσα διδάχτηκα. Καὶ πόσο φαρμακώθη-
κε ἡ ψυχὴ μου διὰ συλλογίστηκα πὼς ἕνα τέτιο βε-
βλίο, θεμελιωμένο πάνω στὴν Ἐπιστήμη καὶ στὴν
Ἀλήθεια — γραμμένο μὲ τόσον πόνο, μὲ τόση τέχνη καὶ
μὲ τόσο αἶσθημα, δὲν μπόρεσε ἀκόμα νὰ γίνῃ τὸ
Βαγγέλιο τῆς φυλῆς μας καὶ νὰ φέρῃ τὴ θαλασσο-
δαρμένη πατρίδα μου στὸ λυμὸν τοῦ Γλυτωμοῦ καὶ
τοῦ Ξαναγεννημοῦ. Ὑστερ' ἀπὸ τόσο φῶς ποὺ σκορ-
πύεται ἀπὸ κάθε ἀράδα του, πὼς μένουν ἀκόμα μά-
τια νὰ μὴν τινάζουν τὴ λήθη ἀπὸ πάνω τους καὶ νὰ
μὴν ἀπαρνοῦνται τὸ σκοτάδι ;

Ἐνα δειλινὸ εἶχα διαβάσει τὸ κεφάλαιο «Τὸ
Πυρρί» καὶ κατέβαινα στὸ μοναδικὸ μαγαζάκι τοῦ χω-
ριοῦ. Στ' αὐτιά μου κουνδούνιζε ἡ φράση «Μὴ μέρα
τὰ χωριάτικα θὰ γίνουν ἡ πρώτη βάση τῆς γλώσσο-
λογικῆς ἐπιστήμης», καὶ πῆγα καὶ κάθισα σιμὰ σὲ μὴ
παρέα. Εἶταν καὶ ὁ δασογράφος ἐκεῖ καὶ μιλούσανε
γιὰ τὰ πεύκα καὶ γιὰ τὰ ρετσίνα, ὅταν ἀκούω τὸ
δασογράφακι νὰ κλίνει τὸ δάσος σὲ ἀρσενικὸ γένος.

— Αὐτὸς ὁ δάσος ἀπὸ κεῖ... Μὲ τὸ ρετσίνα
ποὺ βγάζουν κείνοι οἱ δυὸ οἱ δάσους, ὁ ἕνας στὸ
Θωὶ καὶ ὁ ἄλλος στὸ Πέρον, βάζουν κάτω ὅλους τοὺς
ἄλλους δάσους τοῦ νησιοῦ.

Κ' ἔτσι τὸ κλίνει κ' οἱ ἄλλοι. Τί συνέβηκε; Ὁ
λαὸς ἄκουσε ἀπὸ τοὺς δασαλόνες. Τὸ δάσος κ' ἐ-
πειδὴ δὲν ἔχει οὐδέτερον σὲ — οὐ — τὸ πῆρε γιὰ λήθος
καὶ τῶκαμε ἀρσενικόν — ὁ δάσος. Τὸ ἴδιο δειλινὸ ἄκου-
σα καὶ μ' ἄλλη καινούρια λέξη, τὴν ἀ ν α δ ο υ λ ι α.

— Ἐχουμε ἀναδουλιά καὶ ἀναπαράδιά ! κλαιγό-
τανε ὁ ταβερνάρης.

Σημείωσα καὶ τίς δυὸ λέξεις ποὺ τίς προσφέρνει
τὸ μικρὸ χωριό μου στὴν Ἐπιστήμη. Ἄν ἀκούσω καὶ
ἄλλες, θὰ σοῦ τίς γράψω.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Σ Α Λ Ω Μ Η

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

Ἡ μετάφραση ἀρχίζει ἔτσι «Ἐνα μεγάλο δῶμα
στὸ παλάτιον κτλ. Πάει νὰ πει πὼς ὁ κ. Ποριώτης
ὄχι μοναχὰ στὸ διάλογό του τὸν ποιητικὸν παραδέ-
χεται τὴν ἐθνικὰ γλώσσα, παρὰ καὶ στὰ πεζά. Ἄν
εἶναι ἔτσι, ἤθελα νὰ μάθω πὼς ὁ σκοπὸς τῶν ἀκό-
λουθων :

1. Τὸ παιδάριον τῆς Ἡρωιδιάδος.

2. Εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται.

Ἐφτυχῶς πολλὰ τέτια δὲν ὑπάρχουν. Μὰ γιατί
κ' ἕνα μοναχὰ ; Συχνὰ μερικὲς δασκαλικὲς λέξεις
τίς δικιολογᾶνε ποὺ δὲν ὑπάρχουνε τάχα ἀντίστοι-
χες ἐθνικῆς. Μὰ εἶμαι βέβαιος πὼς ὁ κ. Ποριώτης,
ὅσες φορές βλέπει τοὺς ἡθοποιούς εἰσερχομένους καὶ
ἐξερχομένους, δὲ λέει τίποτα ἄλλο παρὰ «Ὁ Παν-
τόπουλος τώρα ἔρχεται» καὶ «Ἡ Κυβέλη τώρα ἔ-
φυγε.» Εἶναι τῆς δημοτικῆς προσβολὴ νὰ παίρνουμε
τὰ δασκαλικά ὅπου ἔχει δικὰ τῆς ὄργανα.

Ἐνα ἄλλο ποὺ δὲν τεριάζει μὲ τὴ δημοτικὴ, μά-
λιστα σὲ τραγωδίας, εἶναι κ' οἱ δευτεροπρόσωποι πλη-
θυντικοί. Εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ βάλεις
(σελ. 5) «Βασιλοπούλα μου, ὁ Τετράρχης οὗς πα-
ρχκαλεῖ νὰ ξαναρθῇτε.» Δὲ βλέπει ὁ κ. Ποριώτης
πὼς ἀφτοὶ οἱ πληθυντικοὶ μαζί μὲ τὸ βασιλοπούλα
μου εἶναι σὰ λάδι μὲ νερό ; Τὸ πολὺ πολὺ νὰ βά-
λεις πληθυντικούς σὲ δράματα κοινωνικὰ τῆς ἐποχῆς
κ' ἐκεῖ πάλι δὲν εἶμαι βέβαιος. Ἄν ἡ γλώσσα εἶναι
ποιητικὰ, δὲν τεριάζουν. Τουλᾶχιστο ὅπου τοὺς εἶδα,
πάντα ἐμένα μοῦ φάνηκαν κούκι καὶ ἀνάληθοι.

Ὡς τόσο, μεταφράσματα καθὼς τοῦ κ. Ποριώ-
τη εἶναι — γιὰ ὅσους ἔχουνε μάτια νὰ δοῦν καὶ ἀφτιά
νὰ ἀκούσουν — ἀπόδειξη τελειωτικὰ πὼς τῆς τραγω-
δίας μόνη γλώσσα εἶναι ἡ δημοτικὴ. Σελ. 18 ὁ κ.
Ποριώτης μεταφράζει : «Ἄ ! νὰ ! μιλᾷ ἡ αἵμα-
ρμίχτρα γυναῖκα ! Ἐλα, δὲ θέλω νὰ μείνω ἐ-
νδῶ. Ἐλα σοῦ λέγω. Βεβαιὰ κατὶ τρομερὸ μέλλε-
ται νὰ γείνη. Σβύστε τίς λαμπάδες ! Δὲ θέλω νὰ
ὀβλέπω τὰ πράματα, δὲ θέλω τὰ πράματα νὰ μὲ
ὀβλέπουν ἐμένα. Κρύψτε τὴν σελήνη ! κρύψτε τὰστέ-
ρια ! Ἄς κρυφτοῦμε καὶ ἐμεῖς στὸ παλάτι μας». Ἄς
πῶμε πὼς ἀφτὰ τὰ λόγια μπαίνανε σὲ ἀμπελό-
δικη γλώσσα, θὰ εἶχαμε «Ὡ, ἰδοὺ ! λαλεῖ ἡ αἵμομι-
χτις γυνή ! Ἐλθέ, δὲν θέλω νὰ παραμείνω ἐνταῦ-
θα. Ἐλθέ, σοῦ λέγω. Τρομερόν τι μέλλει νὰ γείνη-
ται. Σβύσατε τὰς λαμπάδας ! Δὲν θέλω νὰ βλέπω
στὰ πράματα, δὲν θέλω νὰ μὲ βλέπωσιν ἐμὲ τὰ
πράματα. Σβύσατε τὰς λαμπάδας ! Κρύψατε τὴν
σελήνην ! Κρύψατε τοὺς ἀστέρας ! Κρυφθώμεν καὶ
ἡμεῖς ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ἡμῶν. Ἀπὸ τὴν ἀντίς πάθος
θὰ εἶχαμε θεματογραφία. Νομίζω, τοῦ κ. Ποριώτη ἡ
μετάφραση θὰ βοηθήσῃ καὶ δυναμώσῃ σημαντικὰ
τῆς δημοτικῆς τὸ μέρος.

Ὅμως θὰ εἶναι ἀδικο ἂν δὲν ἔλεγε κανεὶς τοῦ κ.
Ποριώτη πὼς ἡ γλώσσα του μπορεῖ σημαντικὰ ἀκόμα
νὰ καλιτερεύει. Στὴν ἀρχὴ ἔξαφνα μεταφράζει «Εἶναι
ποὺ μικρὴ βασιλοπούλα ποὺ φορεῖ κίτρινον πέπλο καὶ
στὰ πόδια τῆς εἶναι ἀσημένια. Σὲ κάνει νὰ φαντά-
ζεσαι σὰν νὰ χορεύῃ... Εἶναι : σὰ γυναῖκα ποὺ εἶναι